

Stykke, der lyder saaledes: „Med Hensyn til Bornholm forudsætter man, at hele Landet i Aar behandles under et, saaledes at Bornholm nyder de samme Fordele og bærer de samme Byrder for Mælkeproduktionens Vedkommende som Landet i sin Helhed“. Af denne Bemærkning kunde man, hvis man ikke kendte de virkelige Forhold, fristes til at tro, at Bornholms Landmænd havde haft særlige Fordele paa Statens Bekostning i Modsætning til andre Landmænd. Det er paa ingen Maade Tilfældet. Tværtimod: Bornholm har ganske rigtigt haft sin særlige Smør- og Mælkeordning. Dette skyldes navnlig, at der allerede i Krigens allerførste Tid blev truffet særlige prisregulerende Foranstaltninger for Bornholm, og en Del af disse Foranstaltninger har kunnet holde sig lige til Dato og har været i høj Grad til Fordel for Befolkningen baade i Byerne og paa Landet. En af disse Foranstaltninger gik ud paa, at vore Mejerier, længe før Smørloven blev vedtaget, forpligtede sig til at forsyne hele Befolkningen, uanset om der var Tale om Land- eller Bybefolkningen, med Sød-mælk til en Pris af 16 Øre pr. Liter og Skummetmælk og Kærnemælk i Forhold dertil. Der fandt ingen Rationering Sted, man kunde købe saa meget af Varerne, som man ønskede, og samtidig var der meget lave Ostepriser. Dette gik Mejerierne frivilligt ind paa. De havde til Gengæld en særlig Eksport af den bløde franske Ost Servais, som afsattes til Tysklands Hovedstad Berlin. Det var en Produktion, som stod aaben for en hvilken som helst anden Landsdel og hvilke som helst andre Mejerier end de bornholmske; længe før Smørloven af 1917, havde vi saaledes for Bornholms Vedkommende denne prisregulerende Bestemmelse, ifølge hvilken Befolkningen fik Mælk og Ost til meget billige Priser. Da Smørloven var til Behandling her i Folketinget, blev det billiget af Folketingsudvalget, at denne særlige bornholmske Ordning vedblev at bestaa; og der blev truffet særlige Aftaler mellem Indenrigsministeren og de bornholmske Mejerier.

Jeg tror, at det vil interessere de ærede Medlemmer at faa nøjere Rede paa, hvad disse Aftaler gaar ud paa. De bornholmske Mejerier forpligtede sig til at forsyne hele Befolkningen paa Bornholm med Mælk til 16 Øre pr. Liter, og denne Pris er den Dag i Dag gældende over hele Bornholm; der fandt ingen Rationering Sted, man kunde købe saa meget man vilde af Mælk til sin Husholdning, det kunde alle,

fattige og rige, enhver i By og paa Land indtil i Sommer, da der fandt en meget stor Invasion af fremmede Sted. Da var det naturligt, at Mejerierne sagde: Nu er vi ikke længere i Stand til at give Mælk uden Kort, nu maa der finde en Rationering Sted, thi det var ganske umaadelige Mængder af Mælk, der rekvireredes af de store Hoteller og Pensionater. Siden da har der fundet en Rationering Sted, men Rationeringen har paa ingen Maade været generende for Befolkningen. Ogsaa Ost har vi haft til meget lave Priser: saa vidt jeg erindrer, har Osteprisen været 90 Øre pr. kg for 20 pCt. Sød-mælksost og 46 Øre for Skummetmælksost, og der har ikke været og er ikke den Dag i Dag nogen Rationering af Ost.

Dernæst forpligtede de bornholmske Mejerier sig til at stille det nødvendige Kvantum Smør til Raadighed for Rationeringen til Befolkningen til de samme Priser, som Befolkningen betaler for Smør i den øvrige Del af Landet, og uden at Statskassen havde nogen som helst Udgift derved, det har ikke kostet den danske Stat en eneste Øre, at Bornholms Befolkning har faaet Smør til 1 Kr. 60 Øre. Desuden var Mejerierne forpligtede til at producere saa meget Smør, at de, efter at de havde fyldestgjort Betingelserne overfor Befolkningen med Hensyn til Smør, Ost og Mælk, kunde levere til Eksport forholdsvis ligesaa meget Smør, som leveredes fra de andre Mejerier i Danmark. Endelig maatte Bornholm give Afkald paa ethvert Krav og Andel i det Statstilskud, som de derværende Mejerier ellers skulde have haft i Henhold til Smørloven af 13. December 1917 og Mælkeloven af 21. December 1917, og disse to Statstilskud er meget betydelige, de andrager for Smørrets Vedkommende 500 000 Kr. og for Mælkens Vedkommende 120 000 Kr. Til Gengæld for dette skulde Mejerierne saa, efter at disse Krav var fyldestgjorte, have Ret til at eksportere den bløde franske Ost Servais til Udlandet. Til Trods for, at vi sidste Aar paa Bornholm havde den ualmindelig slette Høst, vel den sletteste Høst, vi har haft paa Øen den sidste Menneskealder, har det dog været muligt at opfylde Forpligtelserne, saaledes at der ikke mig bekendt har foreligget nogen Klage fra Øens Befolkning, og Bornholms Landmænd fik praktisk talt i Fjor ikke nogen Hjælp fra det øvrige Land. Til Trods for, at der næsten ikke avledes Vaarsæd, har vi saaledes saa godt som klaret os selv. At det